Anul III. Budapesta 6 Junie 1904. Nr. 23

Abonamentul:
1 an: ... ... 4 cor.
1/2 an: ... ... 2 cor.
1/4 an: ... ... 1 cor.

Numerul telefonuluĭ 59—21.

VOINȚA POPORULUI

Redacția și administrația:
Szabad Szó
BUDAPESTA,
VII., István-ut 67.

Numerul telefonuluĭ 59—21.

Organul partiduluĭ socialdemocrat reorganisat din Ungaria. Foaie pentru poporul muncitor Român.

Redactor prim: **V. MEZÖFI.** — Redactor resp.: **D. Cienadi.**

Bokányi-esti ucigătorĭ.

Intêmplare nu de toate zilele s'a întêmplat în săptămâna trecută aicĭ în Poșta. Adeca poilția a pus racul pe uniĭ dintre aceia, carĭ au prostit lumca, că eĭ sunt social-democrațĭ și când colo au fost anarchiștĭ adeca de aceia carĭ vreau cu dinamita să arunce în aier pe oameniĭ aceia, carĭ lor nu le plac.

Oamenĭ-bestiĭ dc o așa natura sunt Bokányi-estiĭ de la foile Népszava și Adevĕrul. Aceștĭ svindlerĭ. carĭ au ațîțat pe 70—80 de Românașĭ verzĭ din Aleșd, de s'au dat gata glonțuluĭ jandarmilor, acum s'au dus maĭ departe cu ticăloșiile lor **și au cumpĕrat nește oamenĭ-bestiĭ, carĭ plătițĭ cu banĭ s'au hotărît să omoară oamenĭ.**

Anume Tatár Dénes un conducător de al svindlerilor Bokányi-estĭ împreună cu Molitorisz Gyula. Komka Péter și Kofler Nándor s'au înțeles între olaltă ca să trimeată pe lumea cealaltă pe un frate-muncitor de al lor, anume pe Kapolnai József pentru aceea, că Kápolnai fiind cu eĭ într' o societate, după ce s'a încredințat despre ticăloșiile lor și despre aceea că sunt vrednicĭ de ștreang, i-a închinat draculuĭ.

Ticăloșiĭ acestia însă nu s'au mulțămit cu aceea, că Kápolnai i-a părăsit și i-a lăsat în pace, ci temênduee că Kápolnai îĭ va da pe mâna legiĭ, s'au adunat la o ședință taĭnică și au hotărît acolo să omoaraă pe Kápolnai.

Zis și făcut. Așa dară la un muncitor cu numele Komka Péter i-au dat **200 coroane** și ta calfele de pecarĭ Sándor Mihály, Stefanics Kálmán și Vég György le-au dat câte **40 coroane** de cap ca acești să omoară pe Kápolnai József.

Fiarele acestea sĕlbâticite, la vĕzul banilor s'au hotărît ca să fie **omorîtorĭ de oamenĭ** și într' o seară, când Kápolnai s'a dus spre casă, l-au atăcat pe din dos și cu parĭ de gard, cu cuțite de a casapĭlor, l-au bătut și străpuns până ce s'a lățit aproape mort pa pament.

Acestĭ ticăloși gândindu-se că Kápolnai a murit s'au dus ca să se petreacă pe aceĭ banĭ aluĭ Juda, însă Dumnezeul Măririĭ altfel a fost hotărîtă, anume nește trecĕtorĭ au dat de bietul Kápolnai și l-au dus la șpital, unde după 48 de ceasurĭ șĭ-a venit în orĭ și șĭ-a numit ucigașiĭ.

Astfel a pus poliția mâna pe eĭ și acum sunt toțĭ la rĕcoare.

Pe la sfârșitul acestĕ săptămânĭ, poliția a maĭ pus racul pe Brindus-Boros Mihály, un alt Bokányi-ist, eare cară se numea social-democrat și acum s'a dovedit că este un adevĕrat Bokányi-ist, asemenea ca tovarășul luĭ Tatár Dénes și ceĭalțĭ fratĭ, carĭ sunt la foile Népszava și la Adevĕrul. Pe Brindus-Boros Mihály l-a deținut poliția **pentru mâncătorie de banĭ și pentru escrocărie.**

N'avem decât se grătulăm acelor frați social-democrațĭ Românĭ, carĭ se adapă la isvorul Adeverul și Népszava și să le poftim petrecere bună într'o astfel de societate.

Noĭ credem că după aceasta mișcolanție a fraților de la Adevĕrul, noĭ, partidul social-democrat reorganizat de la 1-iŭ Septemvrie ajungem la 10,000 de cetitorĭ și atuncĭ depunem cauțiunea de **10 miĭ și 5 sute de coroane** ca foaie politică să fie:

Voința Poporuluĭ.

Raportor.

Declarație.

Noĭ, subscrișiĭ prin aceasta declarăm că pentru **fondul de alegerĭ** în decursul anuluĭ 1904 de la 1-iŭ Januarie până la 1-iŭ Junie au încurs **262 coroane 34 filerĭ**.

Budapesta, la 2 Junie 1904.

Német Lajos
Erl Ferencz
controlorĭ.

Beller Antal
președinte.

Ge. 602.

Scrisorĭ de la frațĭ.

Popa Braja în Macea. Din M a c e a de la organul nostru primim o scrisoare maĭ lungă din care scoatem următoarele:

In comuna noastră M a c e a tocmaĭ în Lunea sfântelor Rusaliĭ a venit G e o r g e B r a j a. Poate me vețĭ întreba, că ce **Pipărus-Petre** este G e o r g e B r a j a de scriu despre dêns. Apoĭ îțĭ spun eu, domnule Redactor, că cine-ĭ acel Braja, ca să știți și d-nea voastră și lumea întreagă. **Pipăruș-Petre** sau pe ungurie B r á z s a György este acel domn, care spre nenorocirea noastră ne a fost într'un lung șir de anĭ preut, adeca ar fi fost să ne fie, dar ne-a fost numaĭ de ocară și spre stricăciunea noastră. In sfârșit noĭ, oameniĭ cu drag față de scoală, biserică și morală ne-am strêns rêndurile și sub fiertatul domn episcop din Arad, J o s i f G o l d i ș după ce preutul nostru a ajuns de ilnoc la varmegie, unde a maĭ băgat și pre vr'o 40 de plugarĭ de aĭ nostri din Macea cu el în închisoarea de la tribunal, ne am scăpat de dênsul. A făcut ce a făcut fostul nostru preut George B r a j a și de pre Bănat. unde l-a trimis fostul nostru Prea sfânțit și Domn Episcop Josif G o l d i ș și cu cunoștința și nemotenia găzdăriței sale, a ajuns de preut substituit la biserica sfântei mănăstirĭ din Gaiŭ (fain preot vĕduv și cu econoamă la biserică mănăstirească. Nota culeg.) de unde poate, că ear la apucat pofta de mutare și s'a gândit una și a venit la noĭ în sat ca să ne tulbure linistea.

Fiindcă la noĭ în sat sunt oamenĭ, carĭ [...] banca cu nume muieresc V i c t o r i a stau bu[...] pentru popa George B r a j a cu maĭ multe miĭ [...] fiorinĭ, aceia ar dori să îl aducă îndărăt, însă n[...] avem doĭ preuțĭ aleșĭ și întărițĭ pe viață și îs du[...] canoane pușĭ, așa dară n'avem decât să sfătu[...] pe aceĭ locuitorĭ și frațĭ Românĭ din Macea, ca [...] nu ne tulbure liniștea din biserică și comună, [...] aicĭ nu vor pescuĭ prin tulbure și popă nu ne-pune și dacă va fi schimbare în vre-o paroch[...] George B r a j a popă tot nu ni-o fi.

Asta să o ieie la cunoștință atât părint[...] George B r a j a, cât și secretarul vlădiculuĭ Vasi[...] Olariŭ, fostul preot din Gaiŭ și din alte multe sa[...] de pe Bănat și dintre Crișurĭ, că călugarul Vas[...] O l a r i ŭ în tot anul șĭ-a schimbat cuĭbul după [...] l-a c....t, precum ca să o stie și Prea sfânțitul Domn[...] Episcop din Arad, Joan P a p p, pentru că Geor[...] B r a j a n'are opt școlĭ și nu are calificațiune n[...] de clasa a suta, decum să aĭbă calificațiune [...] parochia noastră, care-ĭ una din cele maĭ bune d[...] diecesa Araduluĭ.

Acesta am ținut-o de a noastră dătorință c[...] să o scriem, că să se stie, că noauă George B r a[...] nu trebue nicĭ viŭ, nicĭ mort.

Mănânce-l fiert și fript călugărul Vasilie O l[...] r i u cu cheile de podrumuluĭ vlădicesc și călugăr[...] C i o r o g a r P e ș c a n u l și cu M a n g r a B i h[...] r e a n u l dimpreună și cu Vasile G o l d i ș desp[...] carĭ domnĭ tare multe faĭne lucrurĭ am auzit.

Apoĭ rușine le poate fi acelora, carĭ ni-l trim[...] în sat ca să ne facă aicĭ turburărĭ. Tot odată [...]

Odă către frațĭ.

O iubițĭ aĭ nostrt frațĭ,
Carĭ de anĭ de zile luptațĭ:
Pentru dĕsrobirea omenireĭ
Și pentrŭ harul Dumnezeireĭ
Bunule și creator
Stă-ne întru ajutor
Precum aĭ făgăduit
La omul dîntâiu zidit.

Eată împărăția mea,
Vecĭnică să fie a tea,
Fie-țĭ milă și îndurare
Dumnezeul nostru cel mare,
Revarsățĭ chivotul tĕu
In Vavilonu acesta rĕu,
Că nu-ĭ ca de la început,
Să steie lucrul pe pământ.

Chiar de mult s'au schimbat
Ființa ce o aĭ lăsat,
Adecă: omul fiind neascultător,
Tu ear fiind n indurător,
Așa rĕu l-aĭ pedepsit: —
De în vecĭ îĭ chinuit.
Chiar și la asta judecată
Pentru a sa viață toată,
Numaĭ și voĭ miopilor să știțĭ
Că de un Dumnezeu sunteți zidițĭ.
Va veni o plăgă mare
De la părintele cel tare
Și asemenea vom fi toțĭ
Băgațĭ în acelaș negoțĭ.

Acolo în vecĭ vom fi,
Precum ni-l făgădi.
Când Duchul Sânț s'a pogorît
Tare puținĭ a înumbrit,
Așa va fi la judecată,
Va căuta pe cine se despartă.
Atuncĭ va fi o despărțire —
Maĭ mare decât la cimitire.
Fițĭ în credință frațĭ:
Un tată este, să-l ascultațĭ.

Și de vom fi într'un gând:
Dumnezeu va fi pre pământ
Și ne va sta într'un ajutor

poate fi rușine și acelora dintre locuitorii din Macea, carĭ s'au dus înaintea luĭ la stațiune de l'au primit și păradie ĭ-au făcut.

Am zis.

Maĭ mulțĭ Măcenĭ.

Ajutor partiduluĭ.

Următoriĭ frațĭ au trimis ajutor partiduluĭ nostru social-democrat din Ungaria și anume organul din Kunhegyes pentru secretariat 1.—, pentru fondul de alegerĭ 1.—, organul din Dombegyháza 1.—, organul din Füzesgyarmat pentru fondul de alegerĭ 5.—, pentru familiĭle celor închișĭ 3.—, pentru ceĭ de la închisoare 1,80, B. T. József din Felsőnyék —.50, organul din Kécske 1.— tot pentru fondul de alegerĭ, frațiĭ din Öcsöd pentru secretariat 4.— și pentru fondul de alegerĭ 6 coroane 10 filerĭ.

Noutățĭ.

Organ noŭ. Prietinul nostru Ilie H. din Chișlaca cutrierând în apostolia luĭ țara Bihoruluĭ a ajuns și în comuna Felső-Poieny, acolo fratele nostru a fost tare bine primit și 210 de familiĭ s'au înscris din comună la partidul nostru social-democrat reorganizat. Tare mare merit are la conscrierea aceasta fratele Petru D. din Poienĭ.

Badea Cârțan la noĭ. George Cârțan turistul țeran din Cârțisoara a ajuns și la Pesta și ne-a cercetat și pe noĭ în redacțiune, unde a fost îmbrățișat cu multă dragoste din partea noastră și i-am dat o mulțime de foĭ și cărțĭ să le împărțească prin țara Bârseĭ, ca lumina adevĕrată a social-democrațieĭ să pĕtrunda și acolo.

Badea Cârțan ne-a povestit cum căpitanul polițienesc din Cluj l-a ținut închis cu lunile, ĭ-a luat cărțile și chiar baniĭ ce erau la el. A umblat badea George să ajungă la înălțata fâță ă Maiestățiĭ Sale Imperatuluĭ și Regeluĭ nostru Francisc-Josif I iul, însă audiență nu a putut căpăta.

Tot dênsul ne spune, că a vorbit cu președintele-ministrilor, cu grofu Tisza István, care i-ar fi spus, că nu crede, că căpitanul i-ar fi luat și baniĭ pe lângă cărțĭ.

Apoĭ ce se zicem noĭ la toate acestc, numaĭ atât — vorba luĭ badea George Cârțan — să trăițĭ, să trăițĭ . . . domle ministru, că maĭ poțĭ trăi, până când v ĭ ajunge — pâpă la Roma.

Comercianțiĭ sîrbĭ la Budapesta. Aŭ sosit aci în escursiune 106 comercianțĭ sîrbĭ de frunte. La gară li s'a făcut o primire entuziastă și strigătele de «sivio!» alternaŭ cu cele de »éljen!«

Aŭ fost de față la această primire un reprezentant al guvernuluĭ și un reprezentant al comuneĭ, precum și întreage colonie sîrbă pe aci.

S'aŭ ținut maĭ multe discursurĭ

La discursul reprezentantuluĭ prim-ministruluĭ

Și vom eși învingatorĭ.
Precum la mulțĭ împĕrațĭ
— Tatăl stiință luĭ a dat —
Chiar luĭ Solomon,
De-a eșit biruitor.
Dar maĭ mulțĭ împerațĭ,
Cu carĭ tot așa s'a întêmplat.

Jisus Cristos a zis;
— Incă fiind pe pământ —
Că cel ce 'mĭ va urma,
Loc îșĭ va căuta.
Patrioțiĭ se sîlesc,
Gândurile ve răpesc.
Și voĭ nimic nu-țĭ ști,
Dacă noĭ nu om voĭ.
Eată razele măririeĭ
Au venit înaintea omenireĭ.

Și acum pricep toate . . . .
Cum lucrul acest se poate.
Bine vĕ băgațĭ de seamă,
Că acum avețĭ o năframă,
Că cât baĭ e pe pământ:
— Tot dela voĭ ĭĭ făcut.
Cu veneticĭ va-țĭ unit.
Poporul l'a-țĭ părăsit.
Prav în ochĭ i-a-țĭ aruncat
Ca se fie întunecat.

Voĭ luațĭ numaĭ talentul,
Șarlataniĭ strâng pămêntul.
La popor ce i-a rĕmas? —
Numaĭ chinu și nĕcas,
Așa dară . . . oasele goale
Și lumea în preumblare.
A zis un creștin adevĕrat,
Când cu turciĭ s'a luptat:
— De-ar da bunul Dumne eu,
Să fie pe gândul meu

Să vĕ șterg de pe pămênt,
Cum se șterg noriĭ la vênt.
Se n'avețĭ loc de îngropat . . .
Nicĭ copiĭ de sărutat. . .

Macea. **Vasile M.**

— —

Tisza a răspuns din partea vizitatorilor sîrbĭ Milan Pavlovicĭ, spunînd că sîrbiĭ aŭ venit cu cea maĭ caldă dragoste în capitala Ungarieĭ.

„Noĭ nu voim, e zis oratorul, să stabilim cu acest stat numaĭ relațiunĭ economice maĭ intime, dar și să cimentăm amiciția sîrbo-ungară ce dateză de mai multe veacurĭ?

Se formă apoĭ un cortegiŭ impunător care străbătu străzile principale.

Seara a avut loc o reprezentație de gală la Operă și un banchet în onoarea oaspeților.

Moștenirea regineĭ Draga. Ziarul Samo Uprava din Belgrad afirmă că surorile răposateĭ regine Draga, carĭ trăesc la München, aŭ primit, din întreaga moștenire în sumă de 300,000 de dinarĭ lăsată de regina numaĭ 27,000 de dinarĭ.

Avocatul rudelor Obrenovicilor șĭ-a reținut din această moștenire partea leuluĭ pentru cheltuelĭ și pentru pretinse acte de corupțiune.

D-na Petrovicĭ, una din surorile regineĭ Draga, va intenta avocatuluĭ un proces care în tot cazul promite a fi senzațional.

Rusaliile la biserica română din Pestă. Sĕrbătoarea Rusaliilor le-a pricinuit mare și multă bucurie Românilor din Pesta și au avut ocaziune să asculte învĕțăturĭ înțelepte din gura archiereluĭ lor Escelenta Sa domnul archi-piscop și metropolit din Sibiiŭ Joan Mețianu, care după ascultarea sfinteĭ liturgiĭ a ținut o vorbire frumoasă și plină de învĕțăturĭ. Părintele metropolit cu un chip de adevărat patriarch, după ce a amintit despre motivele întrețînereĭ Sănțeĭ Sale în capitala țăriĭ, că adeca — ca capul bisericesc al Românilor de legea veche ortodoxă — a luat parte la desbaterile proectuluĭ de lege pentru organizarea învĕțămêntuluĭ poporal, unde până acum din partea archiereilor românĭ în mod neobicĭnuit de demn și de hotărît a apărat interesele bisericeĭ sale, spre ciuda străinilor, a trecut în vorbirea sa la însemnătatea sĕrbătoreĭ Pogorîreĭ Sfântuluĭ Duch. Învĕțăturile predate într'un limbagiŭ adevărat poporal au impresionat tare mult pe ceĭ de față și cu toțiĭ au erupt într'un strigăt puternic de: **se trăiască!!** Părintele George Bogoevicĭŭ într'o vorbire scurtă, dar bine simțită a mulțămit Escelențeĭ Sale domnuluĭ archiepiscop și metropolit pentru învĕțăturile împărtășite. Escelența Sa — precum aflam — în aceea-șĭ zi a și plecat la reședința sa, în Sibiiŭ.

Poșta Administrațiuneĭ

Maĭ multor prietinĭ. Ne întrebațĭ că ce-ĭ de făcut? Eată ve rĕspundem: pace fraților și ear pace să fie între voĭ. Cu acest cuvênt: pace vĕ întărițĭ credința voastră în partidul socialdemocrat, în dreptățile luĭ Cristos.

Față de autoritățĭ purtați-ve în pace, că să nu dațĭ prilej jendarmilor să sar asupra voastră cu sulița, baioneta și pușca Dar voĭ de aceea închidețĭ în inimele voastre și pentru maĭ departe ideia desrobieĭ, care vi se va aduce prin partidul socialdemocrat reorganizat din Ungaria.

Tipografia Ștefan Nagel
Budapesta, VII., Vörösmarty-utcza 17.